

da jih bode kje pri sosednem učitelji dobil. Vsaj v večjih šolskih vrteh bi se moralo seme doma pridelovati, da se učenci navadijo tudi, kako se prideluje seme. Dobro je tudi, da damo pridnim učencem, koji so redno hodili k posebnim uram za kmetijstvo, nekaj semena, da ga doma vsejejo. S tem se zanimanje za zelenjadarstvo mej ljudstvom naj bolj pospešuje. V tem meseci smo že presajali na prosto zgodnjo salato, kolorabe in proti konci meseca zgodnje zelje, a letos ne vem, če bomo imeli že zadosti močne sadike. Kdor hoče imeti zgodnje kolorabe, mora na vsak način že ta mesec sadike dobiti. V bližini mest se bodo že dobile, a na deželi težko. — Žalostni pogled je letos na šolske vrte. Sušec je minul, a še nič obdelanega, še huje je pa, ker je drevesnica skoraj uničena. Kar nam ni polomil sneg, so nam pa oglodali zajci. Zares bi človek zgubil vse veselje do sadjarstva, ako bi bilo mnogo takih zim.

Kaj nam bo sedaj početi? Vsa eno in dvoletna ceplena drevesca, koja nam je sneg polomil, bomo obrezali, nam bodo pa letos zopet toliko bolj rasla. Večja škoda je pri tri in štiriletnih. Ako je deblo vsaj 1 m visoko zdravo ostalo, bomo odlomljeno in oglodano deblo odrezali in še enkrat cepili. Veliko lepša drevesca bomo vzgojili, ako še enkrat cepimo, kakor bi pa pustili, da bi se nam sama obraščala.

A. Likozar.

## Listek.

### Šola in dom.

(Odlomki.)

#### I.

**L**ansko leto sem govoril na tem častnem mestu o šoli in svetu. Pokazal sem po svojih močeh, da sta oba združena takó, kakor človekove roke, kadar pošilja k Bogu srčno svojo molitev. In kakor vzdržuje ta v mnogih hipih, kadar skušajo življenski viharji dvigniti strast nad razum, v duši tisto ravnotežje, katero obdrži človeka v mejah človeškega življenja, takó stavi spojitev šole s svetom in sveta s šolo pravi kitajski zid ob delovanji človeštva sploh. Ko bi ne bilo tega pravega in glavnega temelja, na katerem stoji človeška družba, tedaj bi se vrnili tisti časi, ko se je uklepal človeški rod v sužnost svojih strastij. Kar je solnce zemlji, to je šola svetu. Iz prvega izvira moč, rast in življenje prirodi, iz druge taisto človeku in njega rodu. Ne smemo misliti, da je govor tu le o ljudski šoli. Od nje ne moremo zahtevati, da kuje pravila in postave, ukaze in odredbe, pota in meje, kar vse je združeno v debelo knjigo, na katere prvi strani se bere, da je jarem, ki pade človeku na vrat, kadar se uvrsti med državljane

tega ali onega vladarstva. Ona dela rahlo, na tihem. Beseda je v nji prvi gospod. In ta drži s svojo železno roko v svoji oblasti mlada srca, katera se zgodaj navadijo pokorščine in izpolnjevanja volje drugih, ker se morajo navaditi. Dostikrat se pripeti temu ali onemu ljudskemu učitelju, da mu prileti na uho vprašanje radovednega učenca o tem ali onem. Znal bi rad, zakaj se mora vse tako goditi in zakaj mora vse takó biti, kakor se v šoli govori? — Na vrtu je posadil cvetico. Ponoči prihrumi vihar in konča tisto nedolžno rastlino! In njega veselje je ž njo končano! — V šoli je čul, da se sme vsakdo nedolžno veseliti. Ali se ni tudi on? — Zakaj je sedaj takó kaznovan, ako ni te žalostne kazni zaslužil? — Odgovôri mu, če moreš! Tolažil ga bodeš in veselil se na tihem, da imaš takó zaupnega učenca, dejal mu boš tudi, da vihar ne ve, kaj dela. — Razumno dete se pa bode morda spomnilo te ali one pravljice o vetru ali kaki drugi neživi stvari in dejalo bode: Zakaj je pa takrat vedel, kaj dela? In govoriti moraš spet, kakor veš, smeš in moreš, da ga prepričaš o krivici njega sodbe, da ukloniš misel in voljo njegovoo svoji besedi! — In takih primerov je več kot dovolj.

Iz otroka se oglašá prosta sodba, ki se je od nekdaj že zatírala v človeku, a se do danes ni do cela zatrla. In brž je treba na delo, da se uničijo kalí, ki bi pozneje v moži ali ženi bujno zagnale svojo rast, da bi se vzbudila v njem uničujoča želja, želja po krvi, maščevanju, smrti, katera zadene onega, ki hoče držati njega človeka v brzdi in ga z ostrogo gnati po poti, kateri ni po njega mislih in ki donaša le nekaterim korist, če ne njemu samemu.

Človek, katerega useka gad, reši se, ako si popolnoma izreže in izpere rano. Ako tega ne stori, stopi mu bodisi tudi le trohica strupa v kri, ki ga lahko do smrti ostrupi. In tako je v našem slučaju. Vemo, da ljudska šola stori, kolikor največ more, da pošilja med svet pošteno, nepokvarjeno mladino. A kakor se bolniku vrne bolezen, ako se, ko zapusti posteljo, skrbno ne čuva, takó se vrne človeku tisto prirojeno slabo nagnenje, in kakor ogenj zanešen v slamnati strehi vihrá in lomasti po svetu. A sedaj pridejo drugi učeniki! Tudi ti so hodili v šolo: spoznavali so sami sebe, slabosti človeške prirode, svet, kakoršen je pod mikroskopom — in takó je nastala tista knjiga, ki zaprè vsakemu sapo, kdor pregloboko sope v okuženem zraku svoje prostosti!

Dà, šola, kateri ni odmerjena le šest ali osemletna dôba, ampak dôba sto in stoletij, rodila je trezne glave, ki so — rekli bi — puščale tudi treznim potomcem svoj razum kot bogato dedščino, s katero so polagoma postavili dom uravnane človeške družine. Razume se, da ni še danes vse takó, kakor bode čez toliko in toliko let, kakor ni bilo

n. pr. takrat takó kot je danes, ko je še Martin Krpan nosil slavo slovenskega kmeta pred obličje cesarja Janeza.

Življenska šola je težka, to vé in verjame vsak. V nji se ne uči iz knjig: treba je ostrega očesa, ki zašegeče človeka globoko v srci, ako vrže vanje svoj pogled. Modrijana nam pošlji Bog, kateri bode učaral v táko oko tudi silo, da bode vrgla iz srca — ali bolje — iz src vse, kar se ne upa na dan, kar potuhnjega životari v zlati posodi blagih človeških čustev, katera je izgnalo iz nje kakor tisti nevhvaležni jež mamko lisico iz gorke lukne.

In takrat se bode odprl božjemu solncu nov svet! In gotovo bi zaprlo od srami svoje plemeneče oko, da bi v hipu zavládala po zemlji večna noč in da bi v nji zamrla na vekov veke prikrita srca, ki so izvor največje človeške bede! — O, ko bi bil tudi v tem slučaju resničen rek: Wider den Tod ist kein Kraut gewachsen! Taka smrt bi bila vir novemu življenju!

E. Gangl.

## Književnost.

**Izvestja muzejskega društva za Kranjsko.** Petega letnika prvi sešitek prinaša zelo zanimivo razpravo „Slovenska osebna imena koroških plemičev do l. 1500, spisal Frid. Kavčič“; poučni spis „Podružnica sv. Petra na Vrhu v želimeljski fari“; donesk starejši zgodovini naslovljen „Velesovski župnik Jožef Rahne in njegovi dohodki“, priobčil J. Barle, korenito studijo A. Koblarja „Kranjske cerkvene dragocenosti l. 1527. ter vestno sestavljen spis S. Robiča „kranjski lišaji“. V „malih zapiskih“ je zbranih več zanimivih beležk.

**Bršljan**, list mladeži, je nastopil letos deseti svoj tečaj. Ureduje ga g. Ljudevit Tomšič prav spretno. List donša mične povesti za mladino, je okrašen s slikami ter stane za celo leto samo 1 glđ. Priporočali bi ga še posebej našim dijakom, ki se iz njega jako lahko priučé hrvatskemu jeziku, kajti pisan je list v prav lahko umevnej hrvaščini. Naročnino prejema tiskarna Anton Scholz v Zagrebu.

**Das Wichtigste aus der Geschichte Österreichs** von der Gründung der Ostmark bis auf unsere Tage für Volksschulen von Al. Swetina, Oberlehrer in Miethsdorf, Post Murek, Steiermark; m. 8<sup>o</sup> strani 35. Im Selbstverlage des Verfassers. Brošurico priporočamo učiteljem in šolarskim knjižnicam. Cena 20 kr. Kdor vzame več iztisov, jih dobi po 16 kr.

**Aleluja!** Velikonočni napevi za mešani zbor (4 velikonočne pesmi, Regina coeli laetare in Te Deum laudamus.) zložil Ign. Hladnik. Op. 22. V Ljubljani. Založil skladatelj. Tisek J. Blasnikovih naslednikov. Cena 60 kr. Orgljavcem so te pesmi prav dobrodošle.

## Naši dopisi.

**Iz logaškega okraja.** (Konec.) XIII. Samostalni nasveti, katere je naznaniti pismeno c. kr. okrajnemu šolskemu nadzorniku do 12. vel. srpana.

G. nadzornik: Nadučitelj g. Leopold Božič je vložil pravočasno svoj predlog, da se obravnava pri današnji konferenci slovensko pravopisje. G. Božič torej nastopi, razpravlja slovensko pravopisje, čemur pritrjuje konferenca s splošnim: dobro! — Nadučitelj g. Leban